

НАПІВПРЕДИКАТИВНІ ОДИНИЦІ В ПОЕТИЧНІЙ МОВІ ЛУІСА ДЕ ГОНГОРИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ В ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ

Стаття присвячена порівняльному аналізу ускладнених речень з абсолютними напівпредикативними зворотами, характерними для поетичної мови Луїса де Гонгори, та їх семантичних еквівалентів в текстах перекладу українською мовою.

Ключові слова: порівняльний аналіз, абсолютні звороти, напівпредикативність, давальний самостійний, семантичні еквіваленти.

Статья посвящена сравнительному анализу усложнённых предложений с абсолютными вторично-предикативными оборотами, характерными для поэтического языка Луиса де Гонгоры, и их семантических эквивалентов в текстах перевода на украинский язык.

Ключевые слова: сравнительный анализ, абсолютные обороты, полупредикативность, дательный самостоятельный, семантические эквиваленты.

The article deals with the comparative analysis of the compound sentences with the absolute semi-predicative clauses, which are characteristic for the poetic language of Luis de Gongora, and of their semantic synonyms in the texts of their translation into Ukrainian.

Key words: comparative analysis, absolute clauses, semi-predicativity, independent Dative, semantic equivalents.

Метою даної роботи є аналіз деяких напівпредикативних синтагм, типових для поетичної мови дона Луїса де Гонгора у Арготе, а також варіантів їх перекладу на українську мову. Нещодавно світова наукова спільнота відзначала 450-ту річницю народження цього яскравого представника іспанської барокової поезії, який започаткував явище культеранізму в поезії 17-го сторіччя. Одна з особливостей мови Гонгори полягає в наближенні іспанського синтаксису до порядку лагінської фрази та у використанні різноманітних синтагм латинського походження. Чисельні дослідники [1; 2; 3; 4] відносять до синтаксичних особливостей мови Гонгори часту вживаність поширених ускладнених речень та використання, поряд з іншими синтагмами, що ускладнюють висловлювання, абсолютних конструкцій, які походять від латинського ablativo absoluto і грецького accusativus absolutus. Глосарій лінгвістичних термінів, що використовуються в словнику Іспанської Королівської Академії [5], дає наступне визначення абсолютного звороту, або конструкції: “ Aquella en la que se unen directamente, sin la presencia de un verbo en forma personal, un sujeto y un elemento predicativo, normalmente un participio, pero también un gerundio, un adjetivo e incluso un adverbio o un grupo preposicional, y que equivale a una oración subordinada adverbial, casi siempre de significado temporal” («...є тією, в якій безпосередньо поєднуються, без наявності дієслова в особовій формі, суб'єкт і предикативний елемент, зазвичай дієприкметник, але також і герундій, інфінітив, прикметник і навіть прислівник або прийменникова група, і яка є еквівалентною підрядному обста-

винному реченню»). У семантичному синтаксисі абсолютні конструкції визначається як напівпредикативні одиниці, або вторинно-предикативні, або імпліцитно-предикативні, зважаючи на формальні прояви зв'язку в ядрі «суб'єкт-предикат».

Треба зауважити, що абсолютні конструкції, які розглядалися в часи Гонгори як культизми і латинізми, збереглися в синтаксичній системі сучасної іспанської мови і, як абсолютно справедливо стверджує Себастьян Марінер у своїй праці “Vitalidad de las estructuras lingüísticas latinas en las hispánicas actuales” [6] («Живучість латинських лінгвістичних структур в сучасних іспанських»), “...no solo se mantienen hoy sintagmas latinos en estilos donde el cultismo impera..., sino que han adquirido carta de naturaleza en la lengua coloquial, hasta el punto de que no se los siente como cuerpos extracos y se discutirna su alcurnia culta si no cupiera documentarla historicamente” («...латинські синтагми зберігаються сьогодні не тільки в стилях, де переважають культизми ..., але стали характерними для розмовної мови, такою мірою, що вже не відчуються як чужорідні тіла, і можна було б дискутувати щодо їх походження від культизмів, якби воно не було засвідчено історичними документами»). Наведемо деякі приклади абсолютних зворотів в “Soledades” Гонгори [7]:

- ¡oh Duque esclarecido!
templa en sus ondas tu fatiga ardiente
y, **entregados tus miembros al reposo
sobre el de grana cüsped no desnudo,**
déjate un rato hallar del pie acertado...
- **Desnudo el joven,** cuanto ya el vestido
Oceano ha bebido
restituir le hace a las arenas;
y al Sol lo extiende luego...
- **Agradecido, pues, el peregrino,**
deja el albergue y sale acompacado
de quien lo lleva donde, levantado,
distante pocos pasos del camino,
imperioso mira la campaña
un escollo...
- **De lágrimas los tiernos ojos llenos,**
reconociendo el mar en el vestido,
que beberse no pudo el Sol ardiente...
político serrano,
de canas grave, habló desta manera:
- Consolallo pudiera el peregrino
con las de su edad corta historias largas
si, **vinculados todos a sus cargas
cual próvidas hormigas a sus mieses,**
no comenzaran ya los montañeses
a esconder con el número el camino,
y el cielo con el polvo.

На відміну від романських мов, абсолютні конструкції не притаманні сучасним слов'янським мовам. Проте, зворот «давальний самостійний» був дуже характерною особливістю синтаксичних систем слов'янських мов включно до 18 століття. У сучасній лінгвістиці є дві думки щодо походження цієї синтагми: одні дослідники вважають його адаптацією грецького *absolutus genetivus*, інші дотримуються думки, що це автохтонний слов'янський зворот[8].

Ще одна тема лінгвістичних суперечок стосується місця напівпредикативних одиниць у синтаксичних системах різних мов. Частина лінгвістів вважає, - і це є класичний традиційний підхід -, що структури вторинної предикативності передували появі підрядних речень з експліцитними засобами передавання обставинних значень [9].

У прагматиці та в семантичному синтаксисі такі структури розглядаються як засіб конденсації змісту, збагачення експресивності тексту [10].

В аналізованих фрагментах поезії Гонгори та їх перекладу українською мовою* семантичними еквівалентами напівпредикативних синтагм є переважно незалежні прості речення і лише в окремих випадках підрядні речення, що свідчить про високу ступінь семантичної незалежності іспанських згорнутих предикативних структур. Нижче наводяться відповідні приклади:

*Llorando la ausencia
del galán traidor
la halla la Luna
y la deja el Sol.*

Зрадливець залишив
Її в самоті,
І плаче вона
Від зорі до зорі.

*Amarrado al duro banco
de una galera turquesca,
ambas manos en el remo
y ambos ojos en la tierra...,*

Прикутий до грубої лави
Раб на турецькій галері –
Руки утримують весла,
Очі вдивляються в берег...

*Dulce madre mía,
¿quién no llorará,
aunque tenga el pecho
como un pedernal,
y no dará voces
viendo marchitar
los mós verdes acos
de mi mocedad?*

Та й хто тут не литиме
Сльози в жалінні?
Здається, розчуляться
Її душі камінні,
Побачивши, як я
Марную в тужінні
Роки свої юні,
Роки швидкоплинні?

*матеріали, люб'язно надані перекладачем паном Сергієм Борщевським, готуються до друку)

ЛІТЕРАТУРА

1. Dámaso Alonso. La lengua poética de Góngora. - Madrid : Revista de Filología Española, 1961. – 230 p.

2. Rafael Núñez Ramos. Poética semiológica: «El Polifemo» de Góngora. - Oviedo: Universidad, Servicio de Publicaciones, D.L., 1980

3. Rafael Lapesa. «Los casos latinos: restos sintácticos y sustitutos en español». -Boletín de la Real Academia Española de la Lengua № 44, 1964 - pp. 57-105.

4. Cano Aguilar, R.. Perspectivas de la sintaxis historica española: el analisis de los textos. - Actas del Congreso de la Lengua Espanola, Sevilla, 1992. - pp. 577-587.

Glosario de términos lingüísticos usados en el diccionario [en línea] Real Academia Española [Електронний ресурс] - 2006. - Режим доступа: <http://buscon.rae.es/dpd/html/glosario.htm>

Sebastián Mariner Bigorra, Vitalidad de las estructuras lingüísticas latinas en las hispánicas actuales. - Discursos y ponencias del IV Congreso Español de Estudios Clásicos. - Sociedad Española de Estudios Clásicos, 1973. – pp. 105-136.

Góngora y Argote, Luis de. Soledades y otros poemas. - Diario El País, S.A. , Madrid, 2005. - 240 p.

5. Сабельфельд Н.М. Особенности употребления оборота «дательный самостоятельный» в текстах сибирских летописей XVII века - Актуальные проблемы исторического языкознания в вузе // Межвузовский сборник научно-методических статей. - Новосибирск, 2003. - С. 34-41.

6. Ernst Cassirer. The Philosophy of Symbolic Forms/ Volume 1: Language/ - Yale University Press, 1953. – 528 p.

7. Бонацкая И.В. Функционально-семантическая группа вторично-предикативных конструкций испанского языка: дисс. ... кандидата филол.наук: 46.0.64 / Бонацкая Ирина Вячеславовна. – К., 1985. – 208 с.

УДК 81'373

Коннова М.Н.

(Калининград, Россия)

ОБРАЗ ВРЕМЕНИ В СТИХОТВОРЕНИИ Б. Л. ПАСТЕРНАКА «ВОРОБЬЕВЫ ГОРЫ» И ЕГО АНГЛИЙСКОМ ПЕРЕВОДЕ

Розглядається образ часу у вірші Б.Пастернака «Воробйові гори» і його англійському перекладі, виконаному Ю.М. Кейденом.

Ключові слова: час, аксіологія, переклад, Б. Пастернак.

Рассматривается образ времени в стихотворении Б. Л. Пастернака «Воробьевы горы» и его английском переводе, выполненном Ю. М. Кейденом.

Ключевые слова: время, аксиология, перевод, Б. Пастернак.

The article focuses upon the 'time' concept in Boris Pasternak's "Sparrow Hills" and its English translation by Eugene M. Kayden.

Key words: time, axiology, translation, B. Pasternak.

© Коннова М.Н., 2012